

Sosyal Hizmet Uygulamaları

ÜNİTE 5

-Eğitimin en sık yapılan, en benimsenir, en yaygın tanımı şudur:

En kısa tanım : Eğitim davranış değişikliği yaratmadır.
Biraz geniş tanım : Eğitim insanda (ve hayvanda) davranış değişikliği yaratma eylemi, işlemi ve sanatıdır.

Biraz daha kapsamlı : Eğitim, eğitim yaşantıları yoluyla istendik davranışların yerleşmesini, istenmeyen olumsuz davranışların giderilmesini hedefleyen sistemli, düzenli, bir programa bağlı olarak yapılan çalışma ve süreçtir.

Farklı bir tanıma göre : Eğitim uygun öğrenme ortamları yaratarak varlığın gelişimine rehberlik edebilmektir.

-Eğitimin 1. özelliği onun bir olgu olmasıdır.Eğitim bir hayal değil bir olgudur.Yani maddi ortamda, maddi araç ve gereçlerle sürdürülen bir eylem ve işlemdir.

-Eğitimin 2. özelliği onun bir durum olmasıdır.Eğitim somut, gözle görülebilir bir durumdur.

-Eğitimin 3. özelliği bir süreç olmasıdır.Eğitim, anlık bir olgu değildir, bir süreç içinde, hatta uzun bir süreç içinde gerçekleşir.Dolayısıyla eğitim bir süreçtir.

-Eğitimin bir özelliği de onun sanat boyutudur.Eğitim bir sanattır.Özel kuralları vardır, gereklilikleri vardır, ancak insanın deneyim ve özel yetilerine bağlı bir sanattır.Eğitim bir disiplindir.

-Eğitim, bireyde davranış değişimi ile kendini gösteren bir olgudur.Eğitim 2 türlü verilir :

Öykünme yani taklit yoluyla

Anlatma ve öğretme yoluyla

-Bir de bu her 2 türde "verme ve alma"nın 2 boyutu vardır :

Bilinçli ve bilinçdışı

Algılatarak ya da farkına varmadan

-Eğitimin kültürel, politik ve ekonomik, toplumsal ve bireysel boyutları vardır.

-Eğitim yaşam boyu sürer.Doğumdan ölüme kadar.

-Kendiliğindenleşen, otomatikleşen bir davranış değişikliği eğitimin başarılı olduğunu, ya da o bireyin başarılı bir eğitim sürecinden geçtiğini gösterir.Davranış değişikliği yaratılamamış bir eğitim, eğitim olmaz.Bir şeyin nasıl olması gerektiği o kişiye öğretilmiştir.Bir durumda nasıl davranılması gerektiği sorulduğunda doğru olarak anlatabilir, ancak kendisi o bilgiye uygun bir davranış gösteremiyorsa o konuyu öğrenmiş, ama eğitimi başarılı olmamış demektir.

-Öğretim disiplinli ve düzenli öğretme sürecidir.

-Öğretme, hedefteki kişiye, bilmediği bir konuyu, bir bilgiyi kavrayıp akılda tutmasını sağlayacak bir biçimde aktarmasıdır.

-Öğretme, sürekliliği olan bir eylemdir.Sadece öğretme eylemini değil öğrenme eylemini de kapsar.

-Öğretim sürecinin içinde ister istemez eğitim de vardır, eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası da öğrenme ile ilgilidir.

-Sosyal çevre, bireyin aile, akraba, komşu ve arkadaş çevresini, işyerindeki insan çevresini, içinde bulunduğu sivil toplum örgütleri içindeki üye, arkadaş ve tanıdık çevresini, her gün ya da zaman zaman iletişimde olduğu işyerindeki, pazar yerindeki çevresini ifade eder.Yani, sosyal çevre insanın yakın ve güncel çevresidir.

-Toplumsal çevre, öncelikle tüm toplumu ve bireyin yakın sosyal çevresi dışında kalan geniş ve farklı çevreleri kapsayacak genişlikte olan çevreyi, birebir yakın ve sürekli iletişim içinde olmadığı, seyrek zamanlarda içine girdiği ya da yaklaştığı çevre kastedilir.

-Sosyal kavramın içeriği, sosyal çalışmacının meslek çerçevesini belirler ve mesleği özgünleştirir.

-Eğitimin en doğru tanımı "davranış değişikliği yaratma" dır.

-Öğretme, "belirli bilgileri bilinçli olarak karşısındakine aktarma ve almasını sağlama" dır.

-Sosyal eğitim "sosyal çalışma" mesleğinin bir türevi olarak ortaya çıkmıştır.

-Sosyal eğitimin asıl hedefi "yaşam içinde davranış değişikliği kazandırmak" tır.

-Sosyal eğitimde başarı için başvuru sahibinde öncelikle "sosyal beceriyi" geliştirmek gerekir.

-Sosyal çalışma ile sosyal eğitim arasındaki en belirgin fark; "sosyal çalışma insana maddi yardımı ve yönetimi temel alırken, sosyal eğitim insanın topluma uyumda davranış değişikliği kazanmasını temel alır."

-Almanya'da sosyal çalışma ve sosyal eğitim son yıllarda "sosyal çalışmalar" başlığı altında bir araya getirildi.

-Avrupa'da sosyal çalışma ile sosyal eğitim modellerinin tek başlık altında toplanması "Bolonya Süreci" ile başladı.

-Sosyal eğitimde bulunup da sosyal çalışmada öne çıkmayan en önemli farklı uygulama yöntemi; "sosyal danışma" dır.

ÜNİTE 6

-Çocuk adalet sisteminde sosyal hizmet uygulamaları :

Sosyal inceleme raporları / Sosyal araştırma raporları

Mikro sistemler

Mezzo sistemler

Makro sistemler

-Suça yönelen çocukla çalışma aşamaları :

Diyalog aşaması

- a)Partnerlik oluşturma
- b)Meydan okumaların ifade edilmesi
- c)İzlenecek yolu belirleme

Keşif aşaması

- a)Güçleri tanımlama
- b)Kaynak kapasitelerini analiz etme
- c)Çözümleri yapılandırma

Gelişim aşaması

- a)Kaynakları harekete geçirme
- b)İttifak yaratma
- c)Olanakları genişletme
- d)Başarıyı kabul etmek
- e)Kazanımları bütünleştirme

-Diyalog aşamasında uygulayıcı ve müracaatçıların işbirliğine girme sebepleri :

- 1) Kabul, saygı ve güven üzerinde temellenen ortaklık kurmak
- 2) Rollerini tanımlamak
- 3) Meydan okunacak durumlarla ilgili müracaatçıların deneyimlerini tartışmak
- 4) Birlikte yapacakları çalışmanın amacını tanımlamak
- 5) Değişme için müracaatçının motivasyonunu harekete geçirmek
- 6) Kriz ihtiyaçlarını tanımlamak için işbirliğine girerler.

-Partnerlik oluşturma aşamasında güçlendirici bir ilişki oluşturmak, hak ve sorumlulukların farkında olunmasını gerektirir.Çocukla eşit ilişki kurmak, hakları ve ayrıcalıkları garanti altına almayı hedefler.Çocuklar;

- 1) Onur ve saygıya dayalı muamele görme hakkı
- 2) Gizlilik ilkesi
- 3) Değişim sürecine katılım hakkı
- 4) Kültürel duyarlılığı olan bir ilişki hakkı
- 5) Toplumsal kaynakların eşit paylaşımı için mücadele etme hakkı
- 6) Bilgi toplama ve analiz etmeye katılım hakkı
- 7) Kendi hedeflerini oluşturma hakkı
- 8) Meslek elemanının istediği şeye direnç gösterme hakkı
- 9) Alternatif müdahale biçimleri arasından seçim yapma hakkı
- 10) Değerlendirme sürecinde işbirliği yapma hakkına sahiptir.

-Meydan okumaların ifade edilmesi, geleceğe yönelme, çocuğun içinde yaşadığı sistemler arasındaki etkileşimleri fark etme ve çocuğun yaşamında olumlu olan durumları tanımlama gibi bileşenlerden oluşur.

-GELECEĞE YÖNELME :Meslek elemanının geçmişte çocuğun yaptığı yanlışlar üzerinde durmasına engel olur.

Böylece çocukla birlikte hedeflerin ne olduğu, bu hedeflere ulaşmak için kaynakların olup olmadığı ve bunun için ne tür mücadeleler verilmesi gerektiği açık bir biçimde tartışılır.

SİSTEMLER ARASINDAKİ

ETKİLEŞİMLERİ BELİRLEME :Çocuğun gereksinimlerinin ne olduğu ve içinde bu-

lunduğu çevrenin ona sunmaya hazır olduğu kaynaklar arasındaki boşluklar tespit edilerek; çocuğun kendi yetersizliklerinin değil çevrenin onun ihtiyaçlarına uygun bir biçimde hazırlanmadığının fark edilmesi sağlanır.

Böyle bir farkındalık çocuk ve meslek elemanına birlikte verecekleri mücadelenin ve olası çözüm yollarının ne olduğunu belirlemeye yarayacaktır.

-Keşif aşamasında meslek elemanları ve çocuklar:

- 1) Değişmenin kaynağı olarak çocukların güçlü yanlarını araştırırlar
- 2) Çocuğun çevresindeki kaynak olanaklarını araştırırlar
- 3) Başka kaynaklardan tamamlayıcı bilgiler toplarlar
- 4) Ulaşılabilir kaynak sistemlerinin kapasitelerini analiz ederler
- 5) Beklenen sonuçla ilgili amaçları belirler ve hedefleri somutlaştırırlar

- 6) Bir eylem planı hazırlarlar
- 7) Değişme için anlaşma konusunda görüşürler

-Keşif aşamasının alt aşamaları :

- 1) Güçleri tanımlama
- 2) Kaynak kapasitelerini analiz etme
- 3) Çözümleri yapılandırma

-Kaynak kapasitelerini analiz etme sürecinde kaynakları araştırmada kullanılan değerlendirme araçları :

- 1) Sosyal öyküler (sosyal özgeçmiş)
- 2) Genogramlar
- 3) Ekolojik harita
- 4) Biyografi (biyografinin kullanımı)

-Gelişim aşamasında meslek elemanları ve çocuklar birlikte :

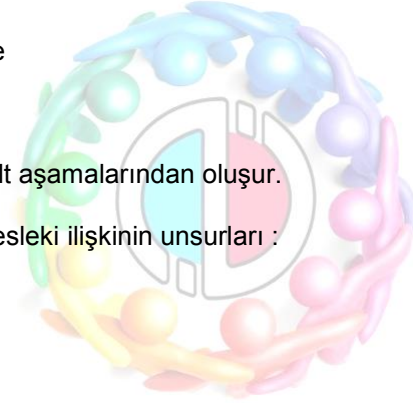
- 1) Eylem planını uygularlar
- 2) Müracaatçı sistemlerindeki güç deneyimini arttırlar
- 3) Amaçlara ulaşmak için gerekli olan kaynakları tanımlarlar
- 4) Planı gerçekleştirebilmek için kişiler ve örgütler arasında uzlaşma yaratırlar
- 5) Kaynaklar yaratarak olanaklar ve seçenekleri zenginleştirirler
- 6) Devam eden süreci ve sonuçları değerlendirirler (Evaluation)
- 7) Erişilenleri ve kazanımları tanımlar ve ortaya koyarlar
- 8) Mesleki ilişkiyi bitirirler

-Son aşama olarak gelişim aşaması :

- 1) Kaynakları harekete geçirme
- 2) İttifak yaratma
- 3) Olanakları genişletme
- 4) Başarıyı kabul etme
- 5) Kazanımları bütünleştirme alt aşamalarından oluşur.

-Suça yönelen çocukla çalışma yaparken mesleki ilişkinin unsurları :

- 1) Samimiyet
- 2) Kabul ve saygı duyma
- 3) Güven
- 4) Empati
- 5) Kültürel duyarlılık

-Suça sürüklenen çocuklarla çalışırken “çocuğu içinde bulunduğu sistemler içinde anlamak” önemlidir

-“Aile” çocuğun içinde bulunduğu mikro sistemlerden biridir.

-“Okul” çocuğun içinde bulunduğu mezzo sistemlerden biridir.

-“Çalışma yaşamı” mezzo düzeydeki sistemlerden biridir.

-“Bireyi sosyal çevresiyle birlikte değerlendirmek” sosyal çalışmacının ceza adalet sistemi içindeki bireyle çalışırken gözettiği çalışma ilkelerinden biridir.

-“Çocuk koruma politikası” makro düzeydeki sistemlerden biridir.

-“Empati” çocukla çalışma yaparken mesleki ilişkinin unsurlarından biridir.

-“İlk görüşmeyi yapmak” ceza infaz kurumlarında çalışırken sosyal çalışmacının görevlerinden biridir.

-Mahkemede çalışan sosyal çalışmacıların görevi “çocuk hakkında sosyal inceleme raporu hazırlamak” tır.

ÜNİTE 7

-Sosyal hizmet eğitimi alan bireylerin meslek yaşamına atıldıkları andan itibaren başarıları; mesleki amaç ve değerleri içselleştirmelerine, sosyal hizmet alanları ve kuruluşları hakkında hem mevzuat hem de uygulama açısından gerekli ve yeterli bir bilgiye sahip olmalarına bağlıdır.

-AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR

BAKANLIĞI

: Türkiye’de sosyal refah hizmetlerini tek çatı altından koordine etmek için 2011 tarih ve 6223 sayılı kanunla kuruldu.

-Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı hizmet birimleri :

- 1) Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- 2) Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- 3) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
- 4) Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- 5) Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü
- 6) Denetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- 7) Strateji Geliştirme Başkanlığı
- 8) Şehit Yakınları ve Gaziler Dairesi Başkanlığı

-Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu kaynağı kullanılarak, 3294 sayılı Kanun kapsamında yer alan vatandaşlarımıza yönelik sosyal yardım programları :

- 1) Aile yardımları (gıda, yakacak, barınma)
- 2) Sağlık yardımları (tedavi destekleri, şartlı sağlık yardımı)
- 3) Eğitim yardımları (eğitim materyali yardımı, şartlı eğitim yardımı, öğle yemeği yardımı, ücretsiz kitap yardımı, öğrenci barınma, taşıma, iâşe yardımı, özürlü öğrencilerin okullarına ücretsiz taşınması, yüksek öğrenim bursları)
- 5) Özürlü yardımları (özürlü ihtiyaç yardımı)
- 6) Özel amaçlı yardımlar (aşevleri, afet yardımları)

-Ayrıca ALO 144 Sosyal Yardım Hattı kurularak sosyal yardım konusunda vatandaşların bilgilendirilmesi amaçlanmıştır.

-Sosyal yardım uygulamasında temel ilkeler : Sosyal ve ekonomik destek hizmetlerinde esas ilke, kişilerin kendi kendilerine yeterli duruma getirilmesidir.

-Korunmaya muhtaç çocuğa, muhtaç özürlü ve yaşlıya öncelik tanınır.

-Sosyal ve ekonomik destek talebinin fazla olması durumunda; muhtaç olma derecesi, acil olma durumu, başvuru veya tespit sırası dikkate alınır.

-Sosyal ve ekonomik desteklerin, sosyal güvenlik sisteminin boşluklarını dolduracak şekilde planlanıp geliştirilmesine özen gösterilir.

-“Birey ve toplum esenliğini sosyal adaletten yola çıkarak gerçekleştirmek” sosyal güvenlik ile ilgili alanlarda uygulama yapan sosyal hizmetin amaçları arasında yer alır.

-Sosyal Hizmetler, sosyal yardım, sosyal sigortalar gibi konular Sosyal Hizmet uygulamasının genel olarak “Sosyal Güvenlik” alanını oluşturur.

-Sosyal güvenlikte sosyal hizmet uygulaması genel olarak, “Sosyal Hizmetin teorik olarak edinmiş bilgilerini sosyal güvenlik alanında pratiğe aktarmaktır” şeklinde tanımlanır.

-Sosyal Hizmet meslek elemanları Sosyal Hizmet uygulamasında “uygulama yapılacak kuruluşun temel politikasını belirlemeye” öncelik vermez.

-“Meslek etiği” Sosyal Hizmet uygulamasını gerçekleştiren meslek elemanlarına yol gösterici ilkeleri yansıtır.

-“Milli Eğitim Bakanlığı” Sosyal Hizmet uygulamasının yapıldığı sosyal güvenlik alanının içerisinde yer almayan bir kurumdur.

-Sosyal güvenlik sistemi içerisinde Sosyal Hizmet uygulamasının yapıldığı primsiz ödemeler kısmı “Sosyal Hizmetler ve Sosyal Yardımları” kapsar.

-“Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları” Türkiye’de sosyal yardım alanında Sosyal Hizmet uygulamasının gerçekleştirileceği birincil hizmet kurumudur.

ÜNİTE 8

-Okul Sosyal Hizmeti; sosyal çalışmanın Batılı ülkelerdeki en köklü sahalarından biridir.

-Okul Sosyal Hizmeti (School Social Work); tıp, psikiyatri, suçluluk, yaşlılık, engellilik, yoksulluk, eğitim, aile ve çocuk refahı gibi farklı alanlarda geniş bir uygulama alanına sahip olan Sosyal Hizmet disiplininin özel bir uygulama alanıdır.

-Okul Sosyal Hizmeti; öğrencilerin içinde buldukları gelişim dönemi, aile ve yaşam koşulları nedeniyle yaşadıkları sorunların çözümü, gereksinim duyulan hizmetlerden yararlanmaları ve böylece eğitim etkinliklerini başarı ile sürdürmelerini sağlama gibi hizmetleri yürütmek üzere okullarda yer alan, sosyal çalışmanın önemli uygulama alanlarından biridir.

-Okul ortamında çalışan sosyal çalışmacıların ne tür profesyonel görevleri ve ne tür çalışmaları yürüttükleri ile ilgili bilgiler farklı boyutlarda sınıflandırılabilir :

- 1) Öğrencinin gereksinimlerini değerlendirme
- 2) Program planlama ve değerlendirme
- 3) Direkt hizmet etme
- 4) Savunuculuk
- 5) Konsültasyon / Liyezon
- 6) Koordinasyon ve işbirliği
- 7) Yönetim / Organizasyon

-Okul sosyal çalışmacıları toplum sağlığı ve ruh sağlığı hizmetleri tedarik eden taraflar arasında işbirliğini teşvik edecek ve öğrencilerin bu hizmetlere erişimini kolaylaştıracaktır.

-Sosyal Hizmet uygulamasının temellerine dair kapsamlı bilgilerin yaslandığı genel teorik eğilim “genelci yaklaşımdır”

-İyi bir sosyal çalışmacının yalnızca genelci yaklaşımla yetinmemesi, aksine farklı bakış açılarına ilgi duyması gerekir.Sosyal çalışmadaki teorik yaklaşımlar kabaca şöyle özetlenebilir :

- 1) Problem çözme
- 2) Sistem yaklaşımı
- 3) Güçler perspektifi
- 4) Baskı karşıtı uygulama
- 5) Post modern uygulamalar

-Eleştirel sosyal çalışma yaklaşımları şunları vurgular :

- 1) Baskı altındaki ve güçsüzleştirilmiş nüfus gruplarıyla aynı yerde durmaya bağlılık
- 2) Uzmanlar ve hizmetten yararlananlar arasındaki diyalojik ilişkilerin önemi
- 3) Bireysel deneyimlerin ve toplumsal ilişkilerin oluşumunda toplumsal, ekonomik ve politik sistemlerin rolü
- 4) Değişim araştırması, değişim için eylem ve değişimi tetiklemeye bağlılık

-Sosyoloji, belli bir yerdeki/dönemdeki tarihi/toplumsal özellikleri, ilişkileri, sorunları anlama ve açıklama çabasıdır.Sosyoloji aynı zamanda sosyal sorunlara bir çözüm getirme arayışındır.

-Ne var ki, pozitivist sosyoloji geleneği sosyolojinin sosyal sorunlara çözüm getirme arayışını engellemiş, ona salt betimleyici bir karakter vermiştir.

-Sosyolojik düşünce; olup bitenleri kendi bağlamlarında değerlendirme ve anlama temayülüdür.

-Sosyal çalışmacılar en çok “LGBT bireylere” karşı kendi davranış, tutum, inanç sistemi, ahlâki değerlerinin yanı sıra önyargı ve ayrımcılık potansiyelini fark etmelidir.

-“Mültecilerle sosyal çalışma” ülkemizde yeni bir sosyal çalışma uygulama alanıdır.

-Ülkemizde “afet ve acil durumlarda sosyal çalışmaya” dair tecrübemiz daha çoktur.

-18. yüzyıldan önce yaşama dair düşünme biçimlerinin zeminini “felsefe” oluşturuyordu.

-Sosyal alanın ortaya çıkışı “modern devletin” gelişimiyle paralel bir seyir izlemiştir.

-Özellikle 1850’lerle birlikte ayrı adlar altında kurumsallaşan sosyal bilim dallarının yöntembilimsel olarak yegâne esini “doğa bilimleri” dir.

-Sosyal çalışma literatüründe eleştirel bir meydan okuma “1980’lerde” ortaya çıkabildi.